

Justyna Dyduch

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza
e-mail: jdyduch@zarz.agh.edu.pl

ZMIANY POZIOMU UJAWNIENÍ ŚRODOWISKOWYCH INFORMACJI FINANSOWYCH W RAPORTACH ROCZNYCH WYBRANYCH SPÓLEK PUBLICZNYCH

CHANGES OF LEVEL OF FINANCIAL ENVIRONMENTAL DISCLOSURE IN ANNUAL REPORTS OF SELECTED LISTED COMPANIES

DOI: 10.15611/pn.2017.479.03

JEL Classification: Q56, M40, M48

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza zmian poziomu ujawnień środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych dotyczących lat 2005-2015 wybranych 20 spółek notowanych na GPW w Warszawie, charakteryzujących się znaczącym negatywnym oddziaływaniem na środowisko. Do oceny poziomu tych ujawnień (zakresu i jakości) wykorzystano metodę analizę zawartości. Analiza wykazała, że w latach 2005-2015 wystąpiła słaba tendencja wzrostowa poziomu ujawnień. Kształtowanie się poziomu ujawnień było w większym stopniu skutkiem zmian zakresu prezentowanych informacji niż zmian jakości tych ujawnień. Ze względu na brak zmian regulacji prawnych w zakresie prezentowania środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych spółek publicznych w analizowanym okresie można uznać, w świetle teorii legitymizacji, że wzrost poziomu ujawnień informacji był wynikiem wzrastających oczekiwań społeczeństwa wobec przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności minimalizującej negatywny wpływ na środowisko naturalne.

Słowa kluczowe: rachunkowość środowiskowa, indeks ujawnień, raport roczny.

Summary: The aim of the article is to analyse changes of level of financial environmental disclosure in the annual reports for 2005-2015 of selected 20 companies listed on the Warsaw Stock Exchange which significantly affect the environment. A content analysis was used in order to analyse the level of disclosure (the extent and quality). The analysis proved that in the years 2005-2015 there had been a weak growth trend of the disclosure level. Shifts of the disclosure level resulted to a higher degree from the changes of the extent of disclosed information than from the changes of the disclosure quality. Due to the lack of changes of legal rules concerning disclosing financial environmental information in annual reports of listed companies in the analysed years, it can be assumed that, according to the legitimacy theory, the increase in disclosure level reflected the growing expectations of the society towards the firms in terms of their economic activity minimising the negative impact on the environment.

Keywords: environmental accounting, disclosure index, annual report.

1. Wstęp

Zakres ujawniania środowiskowych informacji (finansowych i niefinansowych) w sprawozdawczości przedsiębiorstw zależy głównie od obowiązujących regulacji prawnych w tym zakresie oraz od polityki informacyjnej przedsiębiorstw. Czynniki wpływające na politykę informacyjną przedsiębiorstw mogą być analizowane w ramach m.in. teorii legitymizacji¹. W teorii tej przyjmuje się założenie, że „interesariusze zewnętrzni oczekują od przedsiębiorstwa podejmowania tych działań, które będą postrzegane jako jasne, przejrzyste oraz zgodne z przyjętymi przez nich normami prawa, zasadami ekonomii, etyki itd.” [Matuszak 2015, s. 116]. Przyjęcie przez przedsiębiorstwo konkretnej strategii w zakresie ujawniania informacji może pozwolić uzyskać, podtrzymać czy odzyskać społeczne przyzwolenie na działanie [Krasodomska 2013]. Zgodnie z teorią legitymizacji przedsiębiorstwa zwiększają lub zmniejszają poziom ujawnianych informacji środowiskowych w zależności od postrzegania i przewidywania przez nie zmian zagrożenia społecznej akceptacji ich oddziaływania na środowisko naturalne. Przedsiębiorstwa są skłonne ujawniać więcej informacji środowiskowych w przypadku np. niekorzystnego dla nich zainteresowania mediów.

Celem artykułu jest analiza zmian poziomu ujawnień środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych dotyczących lat 2005-2015 wybranych spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie. Zgodnie z wynikami badań ujawnień środowiskowych w raportach rocznych spółek w Hiszpanii w latach 1992-1994 [Moneva, Llana 2000], w Portugalii w okresie 2002-2004 [Da Silva Monteiro, Aibar-Guzman 2010] i 2007-2009 [Carreira i in. 2014] oraz w Rumunii w latach 2006-2008 [Alin i in. 2011], obserwowaną tendencją jest wzrost liczby przedsiębiorstw dokonujących środowiskowych ujawnień oraz zwiększanie się zakresu i poprawa jakości tych ujawnień wraz z upływem czasu. Natomiast badania nad ujawnieniami środowiskowymi dokonywanymi przez południowoafrykańskie spółki dotyczące dłuższego, 9-letniego okresu wskazują na zmniejszenie poziomu ujawnień po okresie jego wzrostu w latach 1994-1999 oraz zmianę rodzaju ujawnianych informacji [De Villiers, Van Staden 2006].

2. Wymogi prawne w zakresie ujawnień środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych spółek publicznych

Środowiskowe informacje, zarówno finansowe, jak i niefinansowe, są ujawniane przez spółki publiczne nie tylko w raporcie rocznym, ale również w innych rodzajach sprawozdań: raportach zintegrowanych, raportach środowiskowych czy sprawozda-

¹Do innych teorii wykorzystywanych w badaniach nad ujawnieniami w sprawozdawczości przedsiębiorstw informacji związanych ze społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstw, w tym informacji środowiskowych, należy teoria interesariuszy i teoria instytucjonalna.

niach CSR. Raport roczny można jednak uznać za kluczowy element sprawozdawczości spółek ze względu na jego obowiązkowy charakter, w przeciwieństwie do innych rodzajów sprawozdań, i weryfikację części informacji zawartych w tym raporcie (sprawozdania finansowego) przez biegłego rewidenta. Raport roczny spółki publicznej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów dotyczącym informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych [Rozporządzenie z 19 lutego 2009], obejmuje list prezesa zarządu, wybrane dane finansowe, roczne sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności, opinię i raport biegłego rewidenta oraz oświadczenie zarządu dotyczące biegłego rewidenta. W rozporządzeniu Ministra Finansów określono informacje, które powinny być przedstawione w sprawozdaniu z działalności, jednak nie należą do nich informacje związane z ochroną środowiska.

Ustawa o rachunkowości [Ustawa z 29 września 1994] nie zawiera wymogu prezentacji informacji środowiskowych w sprawozdaniu finansowym jednostki. Jednocześnie w art. 49 ust. 3 ustawy znajduje się zapis dotyczący ujawniania środowiskowych informacji finansowych w sprawozdaniu z działalności: „Sprawozdanie z działalności jednostki powinno również obejmować – o ile jest to istotne dla oceny sytuacji jednostki – wskaźniki finansowe i niefinansowe, łącznie z informacjami dotyczącymi zagadnień środowiska naturalnego i zatrudnienia, a także dodatkowe wyjaśnienia do kwot wykazanych w sprawozdaniu finansowym”. Sformułowanie „o ile jest to istotne dla oceny jednostki” oznacza, że wymóg ujawniania tych informacji nie ma w praktyce charakteru obligatoryjnego. Również regulacje zawarte w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości i Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej nie nakładają obowiązku ujawniania określonych finansowych informacji środowiskowych w raporcie rocznym.

W Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 9 „Sprawozdanie z działalności” zawarta jest wskazówka prezentacji w tym elemencie raportu rocznego informacji środowiskowych przez niektóre (bliżej nieokreślone) jednostki: „W szczególności przydatne jest przedstawienie informacji dotyczących zagadnień [...] ochrony środowiska naturalnego (m.in. informacji o gospodarowaniu zasobami i składnikami przyrody, wpływie na środowisko naturalne, działaniach proekologicznych, opłatach środowiskowych i innych kosztach ochrony środowiska” [Komunikat nr 4, 2014].

Ujawnieniom w sprawozdaniu finansowym uprawnień do emisji gazów cieplarnianych oraz praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii poświęcone są, odpowiednio, dwa stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości. Stanowiska KSR nie mają jednak charakteru obligatoryjnego.

3. Metodyka badań

Przedmiotem badań były raporty roczne² wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie, sporządzone za lata 2005-2015. W procesie doboru spółek do analizy uwzględniono następujące sektory³, charakteryzujące się istotnym wpływem na środowisko naturalne: energia, paliwa i gaz, górnictwo, chemia, hutnictwo, budownictwo, guma i tworzywa sztuczne oraz drewno i papier. Z grupy podmiotów należących do tych sektorów wykluczono spółki, dla których nie były dostępne wszystkie raporty roczne (na ich stronach internetowych lub na stronie GPW) za okres 2005-2015 oraz spółki prowadzące działalność tylko usługową (np. firmy deweloperskie, firmy dystrybucyjne). Ostatecznie w badaniach uwzględniono raporty roczne 20 spółek publicznych:

- Elektrociepłownia Będzin SA, Polenergia SA (energia);
- Grupa Lotos SA, Polski Koncern Naftowy Orlen SA, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (paliwa i gaz);
- KGHM Polska Miedź SA (górnictwo);
- Ciech SA, Synthos SA (chemia);
- Ferrum SA, Stalprodukt SA (hutnictwo);
- Rafako SA, Zakłady Magnezytowe Ropczyce SA, Polcolorit SA, Izolacja-Jarcin SA, Ceramika Nowa Gala SA, Lentex SA (budownictwo);
- ERG SA, Przetwórstwo Tworzyw Sztucznych Plast-Box SA (guma i tworzywa sztuczne);
- Koszalińskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego SA, Pfleiderer Group SA (drewno i papier).

Celem badań było określenie kierunku zmian poziomu (tj. zakresu i jakości) ujawnień środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych w analizowanym, 11-letnim okresie. Do oceny poziomu tych ujawnień wykorzystano analizę zawartości (*content analysis*), która polega na określeniu *ex-ante* wykazu informacji dotyczących danego obszaru badań i następnie ocenie ujawnień tych informacji w danym dokumencie (np. raporcie) przy wykorzystaniu systemu punktowego (indeksu ujawnień).

Wykaz analizowanych informacji i sposób konstrukcji indeksu ujawnień środowiskowych informacji finansowych oparty jest na opracowaniu autorki [Dyduch 2017]. Analizie poddano następujące rodzaje finansowych środowiskowych informacji:

- 1) wydatki inwestycyjne na przedsięwzięcia służące ochronie środowiska,
- 2) opłaty ekologiczne (opłaty za emisję pyłów i gazów, pobór wody, zrzut ścieków i składowanie odpadów, opłaty produktowe i inne),

² W przypadku spółek będących jednostkami dominującymi grupy kapitałowej analizowano raporty skonsolidowane.

³ Zgodnie z klasyfikacją sektorową emitentów giełdowych GPW w Warszawie na dzień 12.01.2017.

- 3) koszt uprawnień do emisji gazów cieplarnianych i/lub świadectw pochodzenia energii,
- 4) środowiskowe kary pieniężne i odszkodowania,
- 5) pozostałe koszty związane z działalnością w zakresie ochrony środowiska (np. amortyzacja urządzeń ochronnych, wynagrodzenie służb ochrony środowiska, koszty funkcjonowania urządzeń ochronnych, koszty certyfikacji),
- 6) zobowiązania środowiskowe (kredyty i pożyczki na realizację inwestycji proekologicznych),
- 7) rezerwy na koszty ochrony środowiska,
- 8) dotacje na inwestycje środowiskowe,
- 9) przychody środowiskowe (np. sprzedaż uprawnień do emisji gazów cieplarnianych lub gipsu stanowiącego produkt uboczny odsiarczania spalin),
- 10) oszczędności środowiskowe (np. z tytułu użycia surowców z odzysku).

Miarą zakresu i jakości ujawnień środowiskowych informacji finansowych w poszczególnych raportach rocznych był indeks ujawnień, obliczany w ten sposób, że za każde z powyżej wymienionych 10 rodzajów informacji były przyznawane punkty, a następnie suma punktów przypisana danemu raportowi była dzielona przez 30. Stosowana punktacja była następująca:

- 0 punktów – w przypadku braku ujawnień;
- 1 punkt – gdy występowanie danego zdarzenia (np. ponoszenie wydatków inwestycyjnych) było tylko wspomniane, bez podania wartości pieniężnych;
- 2 punkty – gdy dane zdarzenie było skwantyfikowane w wartościach pieniężnych na poziomie zagregowanym (np. podano wielkość łącznych wydatków inwestycyjnych bez wyszczególniania dokładnej kwoty wydatków na projekty ekologiczne);
- 3 punkty – gdy dane zdarzenie było skwantyfikowane w wartościach pieniężnych oddzielnie.

Wartość indeksu była wyrażona w wielkościach procentowych i mogła wynosić od 0% do 100%. Im większa wartość indeksu, tym wyższy poziom ujawnień środowiskowych informacji finansowych. Ocenie podlegało ujawnienie danej informacji środowiskowej w raporcie rocznym, nie zaś występowanie lub niewystępowanie danego zdarzenia w spółce. Przykładowo informacja, że środowiskowe wydatki inwestycyjne wynoszą 200 tys. zł, była tak samo oceniana, jak jednoznaczne stwierdzenie, że te wydatki nie były ponoszone w danym roku (wynoszą 0 zł).

4. Wyniki badań

Środowiskowe informacje finansowe były ujawnione przez analizowane spółki publiczne w informacji dodatkowej do (skonsolidowanego) sprawozdania finansowego oraz sprawozdaniu z działalności. Częstotliwość tych ujawnień w informacji dodatkowej i sprawozdaniu z działalności w badanej próbie była podobna. Informacjami najczęściej prezentowanymi w raportach rocznych analizowanych spółek były

wydatki inwestycyjne na przedsięwzięcia służące ochronie środowiska oraz rezerwy na koszty ochrony środowiska (w tym m.in. na koszty rekultywacji).

W tabeli 1. przedstawiono obliczone wartości indeksu ujawnień środowiskowych informacji finansowych dla spółek z sektorów: energia, paliwa i gaz, górnictwo, chemia, hutnictwo, a w tabeli 2. dla spółek z sektorów: budownictwo, guma i tworzywa sztuczne, drewno i papier w latach 2005-2015 oraz wartości średnie w całym analizowanym okresie.

Tabela 1. Wartości indeksu ujawnień środowiskowych informacji finansowych dla badanych spółek – część 1 (w %)

Rok	Będzin	Pol-energia	Lotos	Orlen	PGNiG	KGHM	Ciech	Synthos	Ferrum	Stalprodukt
2005	40,0	16,7	23,3	33,3	30,0	30,0	36,7	23,3	20,0	20,0
2006	43,3	30,0	33,3	43,3	13,3	36,7	56,7	50,0	20,0	20,0
2007	56,7	26,7	26,7	60,0	13,3	23,3	60,0	46,7	16,7	20,0
2008	53,3	40,0	36,7	46,7	16,7	33,3	53,3	43,3	20,0	20,0
2009	46,7	56,7	36,7	50,0	20,0	60,0	56,7	43,3	10,0	20,0
2010	46,7	46,7	23,3	56,7	20,0	60,0	73,3	30,0	20,0	20,0
2011	56,7	46,7	33,3	56,7	20,0	50,0	63,3	20,0	30,0	20,0
2012	56,7	46,7	53,3	56,7	36,7	56,7	60,0	30,0	26,7	20,0
2013	56,7	36,7	36,7	56,7	33,3	60,0	70,0	33,3	26,7	33,3
2014	56,7	36,7	30,0	53,3	40,0	56,7	70,0	30,0	26,7	46,7
2015	43,3	70,0	50,0	50,0	56,7	63,3	70,0	20,0	3,3	46,7
Średnia	50,6	41,2	34,8	51,2	27,3	48,2	60,9	33,6	20,0	26,1

Źródło: badania własne.

Dwie spółki nie przedstawiły żadnych środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych: Ceramika Nowa Gala SA i Izolacja-Jarocin SA (z wyjątkiem 2005 r.). Poziom ujawnień tych informacji w raportach rocznych Koszalińskiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Drzewnego SA nie uległ zmianie w całym okresie analizy. W dwóch podmiotach (Stalprodukt SA i Pfeleiderer Group SA) wartość indeksu ujawnień wzrastała lub pozostawała na tym samym poziomie. W pozostałych spółkach poziom ujawnień ulegał w analizowanym okresie naprzemiennym zmniejszeniom i zwiększeniom.

Występuje duże zróżnicowanie poziomu ujawnień w badanej próbie. Średnia wartość indeksu ujawnień dla poszczególnych spółek wynosi od 0% do 61%. Również pod względem liczby rodzajów prezentowanych informacji analizowane podmioty różnią się między sobą (por. tab. 3 i 4).

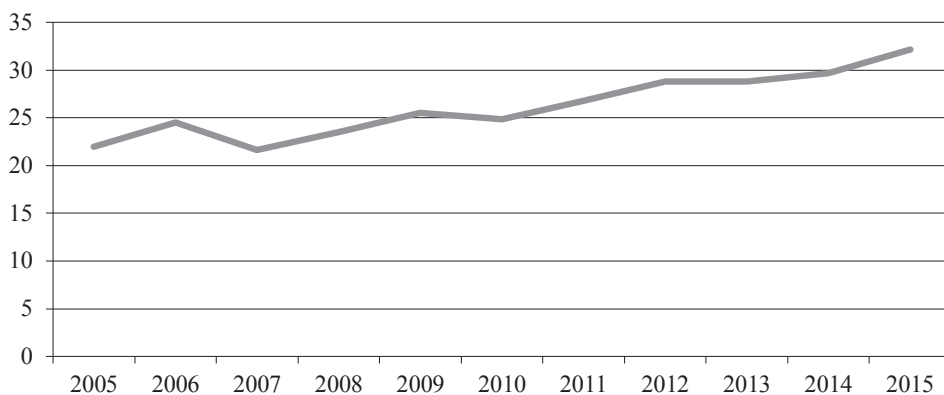
Uwzględniając średnie roczne wartości indeksu ujawnień dla wszystkich spółek w poszczególnych latach, można stwierdzić, że występuje zdecydowanie słaba ten-

dencja wzrostowa: w ciągu 11 lat średnia wartość indeksu dla badanej próby wzrosła z poziomu 22% w 2005 r. do poziomu 32% w 2015 r. (por. rys. 1).

Tabela 2. Wartości indeksu ujawnień środowiskowych informacji finansowych dla badanych spółek – część 2 (w %)

Rok	Rafako	ZM Ropczyce	Polcolorit	Izolacja Jarocin	Ceramika NG	Lentex	ERG	Plast-Box	KPPD	Pfleiderer
2005	20,0	23,3	0,0	10,0	0,0	30,0	16,7	16,7	43,3	6,7
2006	20,0	33,3	0,0	0,0	0,0	20,0	20,0	0,0	43,3	6,7
2007	0,0	23,3	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	0,0	43,3	6,7
2008	10,0	23,3	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	10,0	43,3	6,7
2009	10,0	26,7	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	10,0	43,3	6,7
2010	10,0	16,7	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	10,0	43,3	6,7
2011	33,3	13,3	16,7	0,0	0,0	10,0	0,0	10,0	43,3	13,3
2012	23,3	10,0	16,7	0,0	0,0	16,7	0,0	10,0	43,3	13,3
2013	20,0	10,0	16,7	0,0	0,0	20,0	0,0	10,0	43,3	13,3
2014	10,0	10,0	16,7	0,0	0,0	43,3	0,0	10,0	43,3	13,3
2015	0,0	10,0	10,0	0,0	0,0	63,3	10,0	0,0	43,3	33,3
Średnia	14,2	18,2	7,0	0,9	0,0	23,0	4,2	7,9	43,3	11,5

Źródło: badania własne.

Rys. 1. Średnie wartości indeksu ujawnień środowiskowych informacji finansowych dla próby badanych spółek (w %)

Źródło: badania własne.

Tabela 3. Liczba rodzajów informacji ujawnianych w raportach rocznych badanych spółek – część 1

Rok	Będzin	Pol-energia	Lotos	Orlen	PGNiG	KGHM	Ciech	Syn- thos	Ferrum	Stal- pro- dukt
2005	4	3	3	4	5	3	4	3	2	2
2006	5	5	6	5	2	6	6	5	2	2
2007	6	4	4	7	2	5	6	6	2	2
2008	6	6	5	7	3	6	6	6	2	2
2009	6	7	5	7	4	8	6	6	1	2
2010	6	6	3	7	4	8	8	5	2	2
2011	7	6	5	7	4	8	7	3	3	2
2012	7	6	8	7	5	8	7	4	3	2
2013	6	5	5	7	4	8	7	5	3	4
2014	7	5	5	7	4	8	8	4	3	6
2015	5	7	5	5	6	7	7	2	1	6
Śred- nia	5,91	5,45	4,91	6,36	3,91	6,82	6,55	4,45	2,18	2,91

Źródło: badania własne.

Tabela 4. Liczba rodzajów informacji ujawnianych w raportach rocznych badanych spółek – część 2

Rok	Rafako	ZM Ropezyce	Polcolorit	Izolacja Jarocin	Ceramika NG	Lentex	ERG	Plast- Box	KPPD	Pfleiderer
2005	2	3	0	1	0	3	2	2	5	1
2006	2	4	0	0	0	2	2	0	5	1
2007	0	3	0	0	0	1	0	0	5	1
2008	1	3	0	0	0	2	0	2	5	1
2009	1	4	0	0	0	2	0	2	5	1
2010	1	2	0	0	0	2	0	2	5	1
2011	4	2	3	0	0	1	0	3	5	2
2012	3	1	3	0	0	3	0	3	5	2
2013	2	1	3	0	0	2	0	3	5	2
2014	1	2	3	0	0	5	0	3	5	2
2015	0	1	1	0	0	7	1	0	5	4
Średnia	1,55	2,36	1,18	0,09	0,00	2,73	0,45	1,82	5,00	1,64

Źródło: badania własne.

Tabela 5. Wpływ liczby rodzajów i jakości ujawnianych informacji na poziom ujawnień (metoda kolejnych podstawień)

Rok	Średnia liczba rodzajów ujawnianych informacji	Średnia jakość ujawnianych informacji	Średnia liczba przyznanych punktów za raport	Odchylenia cząstkowe – liczba rodzajów ujawnianych informacji	Odchylenia cząstkowe – jakość ujawnianych informacji
2005	2,60	2,54	6,60	-	-
2006	3,00	2,45	7,35	1,02	-0,27
2007	2,70	2,41	6,50	-0,74	-0,12
2008	3,15	2,24	7,05	1,08	-0,53
2009	3,35	2,28	7,65	0,45	0,15
2010	3,20	2,33	7,45	-0,34	0,14
2011	3,60	2,24	8,05	0,93	-0,33
2012	3,85	2,25	8,65	0,56	0,04
2013	3,60	2,40	8,65	-0,56	0,56
2014	3,90	2,28	8,90	0,72	-0,47
2015	3,50	2,76	9,65	-0,91	1,66

Źródło: badania własne.

Zwiększenie lub zmniejszenie poziomu ujawnień, mierzonego za pomocą indeksu ujawnień, wynikają ze zmian liczby rodzajów informacji prezentowanych w raporcie rocznym oraz ze zmian jakości tych ujawnień, mierzonej przy wykorzystaniu opisanego systemu punktowego. Tabela 5. zawiera obliczone przy wykorzystaniu metody kolejnych podstawień odchylenia cząstkowe liczby rodzajów prezentowanych informacji i jakości ujawnień, wyrażające wpływ tych czynników na zmianę poziomu ujawnień. W analizowanym okresie, z wyjątkiem lat 2013 i 2015, na zwiększenie bądź zmniejszenie poziomu ujawnień większy wpływ miały zmiany liczby rodzajów ujawnianych informacji niż zmiany jakości tych ujawnień.

5. Zakończenie

Ujawnianie środowiskowych informacji finansowych przez spółki publiczne w raportach rocznych ma charakter głównie dobrowolny ze względu na brak bezwarunkowego obowiązku ujawniania tych informacji wynikającego z regulacji prawnych. Analiza ujawnień tych informacji w raportach rocznych 20 spółek publicznych, notowanych na GPW, charakteryzujących się znaczącym negatywnym oddziaływaniem na środowisko, wykazała, że w latach 2005-2015 wystąpiła słaba tendencja wzrostowa poziomu tych ujawnień. Kształtowanie się poziomu ujawnień było w większym stopniu skutkiem zmian zakresu prezentowanych informacji niż zmian jakości tych ujawnień.

Ze względu na brak zmian regulacji prawnych w zakresie prezentowania środowiskowych informacji finansowych w raportach rocznych spółek publicznych w analizowanym okresie można uznać, w świetle teorii legitymizacji, że ten (nie-wielki) wzrost poziomu ujawnień informacji był wynikiem wzrastających oczekiwań społeczeństwa wobec przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności minimalizującej negatywny wpływ na środowisko naturalne.

Literatura

- Alin I., Victor M., Dumitru M., 2011, *Environmental reporting within the Romanian companies*, International Journal of Energy and Environment, vol. 5, issue 1, s. 123-131.
- Carreira F., Damiao A., Abreu R., David F., 2014, *Environmental Disclosure – From the Accounting to the Report Perspective*, [w:] Proceedings of the 16th International Conference on Enterprise Information Systems, Lisbon, Portugal, 27-30 April 2014, s. 496-501.
- Da Silva Monteiro S.M., Aibar-Guzman B., 2010, *Determinants of environmental disclosure in the annual reports of large companies operating in Portugal*, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, vol. 17, issue 4, s. 185-204.
- De Villiers C., Van Staden C.J., 2006, *Can less environmental disclosure have a legitimising effect? Evidence from Africa*, Accounting, Organizations and Society, vol. 31, issue 8, s. 763-781.
- Dyduch J., 2017, *Financial Environmental Disclosure in the Annual Reports of Listed Companies in Poland*, International Journal of Trade, Economics and Finance, vol. 8.
- Komunikat nr 4 Ministra Finansów z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ogłoszenia uchwały Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie przyjęcia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 9 „Sprawozdanie z działalności”, Dz. Urz. Min. Fin. z 15 maja 2014 r., poz. 17.
- Krasodomska J., 2013, *Sprawozdawczość przedsiębiorstw w świetle teorii legitymizacji*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów, nr 13, s. 39-51.
- Matuszak Ł., 2015, *Raportowanie o społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) za pomocą narzędzia legitymizacji przedsiębiorstw*, Studia Oeconomica Posnaniensia, vol. 3, no. 1, s. 112-134.
- Moneva J.M., Llena F., 2000, *Environmental disclosures in the annual reports of large companies in Spain*, European Accounting Review, vol. 9, issue 1, s. 7-29.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, Dz.U. 2009, nr 33, poz. 259 ze zm.
- Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. 1994, nr 121, poz. 591 ze zm.